

YAZI ODASI

SELİM İLERİ

Sermet Muhtar Alus

Sermet Muhtar Alus bir *'İstanbul Yazar'*. 1887'de doğmuş, 1952'de ölmüş. Bu adla ilk kez **Cevdet Kudret**'in antolojisinde karşılaşmış olmalıyım.

Yetişme yıllarımda kapsamlı iki antoloji bana edebiyatımızı tanıttı. Cevdet Kudret modern edebiyatımızda düzyazının romana ve öyküye yol almasını adım adım takip eder. Yanı başında, **Tahir Alangu**'nun *Cumhuriyet'ten Sonra Hikâye ve Roman* çalışması, tam üç cilt. Çağdaş Türk şiiri için, **Memet Fuat**'ın eserini beklemem gerekecekti...

Cevdet Kudret, Alus'u, **Hüseyin Rahmi Gürpınar** çizgisinde bir yazar olarak değerlendirir. **Necatigil** de sözlüğünde yaklaşık öyle diyor:

"Ahmet Rasim, Hüseyin Rahmi, Osman Cemal ve F. Celâlettin çizgisinde yürüyen; eski İstanbul tiplerini, âdet ve geleneklerini, renkli, eğlenceli tablolar halinde canlandıran; havası ve inceliğiyle sevilen, okunan bir yazar oldu."

Sonra bir yazıklanma:

"Ne yazık ki anıları gazetelerde kaldı, kitap halinde ancak birkaç romanı basıldı."

Edebiyatımızın birikimini mirasyedi savurganlığıyla harcadığımızdan, daha o yetişme yıllarımda, Alus'un eserleri basılmaz olmuştu. Dört romanını sahaflarda hep zaman içinde bulmuştum.

Önce *Pembe Maşlahlı Hanım*'ı okudum. Kapılıp gittiğimi hatırlıyorum. *Kıvırcık Paşa*'yla *Harp Zengininin Gelini*'ne bayılmıştım. *Eski Çapkın Anlatıyor* ise dili, deyimleriyle ilgimi çekmişti.

Alus'un -daha önce de yazdığım gibi- Gürpınar'dan ayrı çizgide bir yazar olduğunu düşünüyorum. Ya da: Hüseyin Rahmi'nin ardılı değil Sermet Muhtar.

İyimser, dünyayla barışık, en çapraşık sorunda bile yarın için umutlu. İyimserliği okura da yansıyor. Alus'un romanlarını ve yazılarını okurken mutlaka bir geçmiş zaman mutluluğuna dalarsınız. Bu mutluluk gerçeklikten gelmemektedir elbette. Kötü anılarımızın sivriliklerini yitirisi gibi, Alus, geçmiş zamanı gönül inceliğiyle donatır.

Hüseyin Rahmi eşsiz bir kronikçiydi, kroniğini şeytanın bakış açısıyla kaleme getiriyordu. Sermet Muhtar'sa çoktan *'tüketilmiş'* zamanı, belki biraz da kendisi anılara dalmak için yazmıştır.

Sermet Muhtar'ı mutlu olmak için okuyabilirsiniz. Sermet Muhtar'ı geçmiş zaman büyüüne kapılmak için okuyabilirsiniz. Sermet Muhtar'ı, en önemlisi, bir uzun dönemin deyişleri, özel söyleyişi, deyimleri için okuyabilirsiniz. Her gün biraz daha *'kısıtladığımız'* Türkçe, onun kaleminde, hele İstanbul Türkçesi açısından, çok geniş ufuklara açılır.

Bu dil, bir bakıma imparatorluktan arta kalan, ulusal bilincine henüz kavuşmamış Türkçe'dir. O Türkçe'ye Arapça-Farsça kadar, Fransızca, İtalyanca, Rumca, Ermenice, İbranice de sözcükler taşımıştır. Alus'un eserlerinde bu sözcükler, deyişler, halkın ağzından, halkın söyleyişiyle karşımıza çıkar. Halk bilinci onları Türkçe'ye, adeta Türkçe'nin bilinciyle katmıştır. Böylece şaşkırtıcı macerayı izleriz.

Yeni kitapları günü gününe görüp edinemiyorum. İletişim Yayınları, meğerse *"Sermet Muhtar Alus Kitapları"* dizisine başlamış. Yaşasaydı, hocamız **Necatigil** ne kadar sevinecekti!

Diziden *Masal Olanlar*'la *On İnkiler*'i İstanbul'un sevgili kitapevi Simurg'un raflarından hemen aldım. Şimdi bendeler. *Masal Olanlar*, otuzlarda Akşam gazetesinde yayımlanmış yazı dizisi; *On İnkiler* roman. İlki 1997'de, ikincisi bu yıl yayımlanmış.

Yıllar önceydi, Sermet Muhtar üzerine bir iki yazı yazmıştım. O zamanlar Milliyet gazetesinde yazıyordum. Yazarın kızı **Elhan** Hanım telefon etmişti. Babasını kimsenin anmadığından yakınıyordu. Elhan Hanım, şimdi yanlış hatırlamıyorsam, Göztepe taraflarında oturuyordu, babadan kalma köşkte. Köşkü görmemi istemişti. Fırsat bulamamıştım!

Geçip göçüp gitmiş hayatlar, yaşama biçimleri, geriye öyle kolay geçip gitmeyecek, tortulu bir zihniyet bırakırlar. Günün sorunlarında tortulu zihniyetin payı büyüktür. O zihniyeti kavramanın tek yolu, geçmişi yaşatabilen sanat eserinden geçer. Alus bu açıdan okunduğunda, Amerikalı **Aylin**'den çok daha anlam katacaktır bize.

Takvimde İz Bırakan:

"Kurşun, nazar ve kem göz için dökülür, kuruntu ve sevda için dökülür, ağrı ve sızı için dökülür, helecan ve çarpıntı için dökülür, dökülür oğlu dökülürdü." S.M. Alus, *"Kurşun Dökmek"* (Masal Olanlar), İletişim yayınları, yayına hazırlayan: **Nuri Akbayar**.

